

Faragó Jánosné:

## EMLÉKEK SZÁRNYÁN

A nyolcvanadik életévem betöltéséhez közeledve számvetést szeretnék csinálni. Számot adni arról, hogy megvalósítottam-e azt a célt, amelyikért ez úton elindultam. Valóban a nép tanítómestere lettem-e?

Nem véletlen, hogy néptanító lettem, és a néphagyomány gyűjtésének is örökre eljegyeztem magam.

Életemre döntően hatott az, hogy hol születtem és hol éltem. A zárt egységű Tiszanána, a hagyományokban gazdag Szentistván, a meleg szívvel váró bihari falu, - a "gyütt-mentnek" tartó, - de befogadó Jászság is hatással volt életemre, munkámra.

Mikor a különleges történetű Jászságba kerültem, már nyitott szemmel, már tudatosan figyeltem a népre, az itt élők néphagyományaira. Néztam a legszegényebb, az Alsözög zsákutcáiban, a zöld gyepre dülő, fillérekért kézimunkázó asszonyok körül játszadozó gyermekeket. Hallgattam a kiolvasóikat, énekes játékaikat. Elhatároztam, hogy megismerem hagyományait. Tudnom kell a redemptióról! - Kikből alakult ki az országjáró kubikoság? Tudnom kell, miért túlkoros osztályában a tehetséges Balázs, aki a 8 gyermekes Balogh kubikos fia? A széphanjú Jóska balladáját miért a közeli "Aranyfogas" tanyája felől hozza a szél? Miért nem ül Balázs is, Jóska is a padban mindenszentek előtt? A sokgyermekes apák miért kényszerültek arra, hogy gyermeküket kézenfogva nem az iskola, hanem az emberpiacra vezessék, ha már a tél fagya elmúlt?

KERESVE A FELELETET BEKAPCSOLÓDTAM A TANÍTVÁNYAIM, ÉS SZÜLEIK ÉLETÉNEK TANULMÁNYOZÁSÁBA. MEGÉRTETTEM ÉS SEGÍTETTEM AHOL CSAK TUDTAM, HISZEN ITT VOLT SZÜKSÉG A NEHÉZ KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ÉLŐ GYERMEKEKNEK A LELKIISMERETES MUNKÁRA, A SZERETETRE. TUDTAM, HOGY HÍVATÁSOMBÓL ADÓDÓAN MIT KELL TENNEM, HOGYAN KELL FELFIGYELNI, SEGÍTENI, FELZÁRKÓZTATNI MÉG A KEVÉSBÉ TEHETSÉGES GYERMEKEKET IS.

A TANYÁKAT IS JÁRTAM, HOGY GONDOSKODHASSAM A KISBOJTÁR CSELÉDEK ISKOLAI LEMARADÁSÁNAK PÓTLÁSÁRÓL. HA KELLETT, KÜLÖN FOGLALKOZTAM A KIS "MEZÍTILÁBASOKKAL". IGY LETTEM A MEZÍTILÁBASOK TANÍTÓ NÉNIJE, AMIRE BALÁZS EMLÉKEZTETETT 50 ÉV UTÁN IS. EZT A SZÍVEMHEZ LEGKÖZELEBB ÁLLÓNAK TARTOM MINDEN ELISMERÉS KÖZÖTT !

BALÁZSBÓL TANÁR, JÓSKÁBÓL MÉRNÖK LETT. DE SZÁMTALAN AZON TANÍTVÁNYAIM SZÁMA IS, AKIK RÁM KÖSZÖNVE SZÁMOLNAK BE ÉLETÜK SIKEREIRŐL. ILYENKOR JÓLESŐ SZERETETTEL KÖNYVELEM EL AZT, HOGY KÖTŐDNEK A SZÜLŐFÖLDJÜKHÖZ, A JÁZSÁGHOZ.

ÉLMÉNY VOLT SZÁMOMRA, AMIKOR A KUBIKOSNEGYED ISKOLÁJÁBÓL A TANYAI DIÁKOTTHON FŐHÍVATÁSÚ NEVELŐJE LETTEM. MÁS VILÁG TÁRULKOZOTT FELÉM EKKOR. ELSOROLNI SEM TUDOM, HOGY A CSÖRSZ-ÁRKÁTÓL A NÉGYSZÁLLÁSRÓL, A GYAROKPARTRÓL BEJÖVŐ GYERMEKE ÉS SZÜLEIK MENNYI KINCSET HOZTAK NEKEM A TARISZNYÁJUKBAN. ELHATÁROZTAM, HOGY E KINCSEKKEL NEMCSAK EGYENRANGÚVÁ TESZEM EZEKET A FÉLÉNK, DE TISZTASZEMŰ GYERMEKEKET ISKOLÁSTÁRSAIK MELLETT, HANEM TUDTAM, ÉREZTEM, HOGY PÉLDÁT IS TUDUNK MUTATNI A TÖBBIEKNEK A SZÜLŐFÖLD SZERETETÉRE, A JÁZSÁGI, HAZAI RÖGHÖZ VALÓ RAGASZKODÁSUKBAN.

SZÍVEMBE FOGADTAM AZOKAT A KIS NEBULÓKAT, AKIK ÖSSZESZORULT TOROKKAL, ÉDESANYJUK KEZÉT SZORONGATVA LÉPTÉK ÁT A KOLLÉGIUM KÜSZÖBÉT. LELKÜKBŐL ELILLANT A FÉLELEM, AMINT MEGÉREZTÉK A SZERETETET, MELYEL A FÉRJEM ÉS ÉN FOGADTUK ŐKET. TUDTUK, HOGY NEHÉZ MUNKÁRA VÁLLALKOZTUNK, DE MÁR LÁTTUK, HOGY MEGÉRI, AMIKOR A HÁLÓJUKBAN BIRTOKBA VETTÉK AZ ÁGYUKAT. MÁR BIZALOMMAL TEKINTETEK RÁNK, AMIKOR KÖZÖLTÜK VELÜK AZT A HIHETETLEN DOLGOT, HOGY A FRISSEN MEGVETETT PAPANOS ÁGYBAN ŐK, EGYEDÜL ŐK FOGNAK ALUDNI.

AZ ELSŐ NAP HANGULATA, A CSALÁDIAS LÉGKÖR FELOLDOTTA A SZÜLŐI

BIZALMATLANSÁGOT IS. TEJEDETT A JÓ HÍR A TANYÁKON: "JÓ HELYE LESZ OTT A GYEREKEKNEK !" A JÓ HÍR HALLATÁRA MÁSNAP MEGNÉGYSZEREZŐDÖTT A LÉTSZÁM. A GYERMEKKÖZÖSSÉG ÖSSZEMELEGEDETT, SZINTE EGY CSALÁDDÁ LETT.

Csikós Erzsike így emlékezik: "*Nekem is elmúlt a félelemem, amikor a nevelők szeretettel megfogva kezünket, bevezettek az ajtón. Míg a tanyán főleg a munkára szoktattak drága szüleink, addig itt megtanítottak a közösségi életre, a rendre, a tisztaságra, a precíz munkára. Időt, fáradságot nem kímélve foglalkoztak velünk.*"

Tudtuk, hogy nemcsak oktató-nevelői munka vár ránk, a távollevő szülők gondoskodását is pótolnunk kell. Olyan légkört kellett teremtenünk, hogy ez a gondoskodás biztos háttérrel adjon, a gyermekek képességeinek kibontakoztatásához. Már nemcsak az lett a célunk, hogy ezek a kisdíákok tanulásban felvehessék a versenyt a helyben élő gyermekekkel, hanem a magukkal hozott kincsekkel továbbéljen a kollégiumban is a néphagyomány.

A tanulmányi helyzeten az iskola és a diákotthon nevelőinek állandó, - szinte személyre irányuló - munkája kedvező változást hozott. Nagyon keményen meg kellett dolgozni, különösen az első években. Csak így volt elérhető a folyamatos haladás a bukásmentesség és a továbbtanulók arányának növekedése. Az első két évben csak felső tagozatos bennlakók voltak. A harmadik évben az elsősök is sorra kerültek, akik az anyai gondoskodást is igényelték. Így a "mezítlásos tanító néni"-jéből a tanyai gyermekek "anyahelyettese" lettem. 10 hosszú éven át a megyében egyedül mi tudtuk szívvel-lélekkel ezt a nehéz, egész embert kívánó munkát végezni. E 10 év alatt 58-an fejezték be az általános iskolai tanulmányaikat, csupán két tanuló nem jutott el a 8. osztályig. A végzők 50 %-ban szakmunkásbizonyítványt szereztek.

AZ AKKORI IDŐBEN ÓRIÁSI DOLOG VOLT AZ, HOGY A SZÜLŐKET SIKERÜLT MEGGYŐZNI ARRÓL: MENNYIVEL KÖNNYEBB LESZ FÉLTETT KINCSEIK, GYERMEKEIK ÉLETE A JÁSZÁROKSZÁLLÁSI TANYAI DIÁKOTTHONBAN. HÁT MÉG ARRÓL, HOGY A DÉLELŐTTI TANÍTÁS BEFEJEZTÉVEL AZ ÁLLATOK ETETÉSÉT NE KELLJEN NEKIK MAGUKRA VÁLLALLNIUK, MERT A MUNKÁSKÉZNEK VOLT CSAK TEKINTÉLYE A TANYÁKON. A KOLLÉGIUMBAN ADOTTAK VOLTAK A FELTÉTELEK AHHOZ, HOGY KITÁRULJON ELŐTTÜK A VILÁG.

LEGTÖBBJÜKNEK EZ A KÖZÖSSÉG, AMIBE A GYERMEKEKEN KÍVÜL A SZÜLŐK ÉS A NEVELŐK IS BELETARTOZTAK - EZ ADOTT ÖNBIZALMAT ÉS MEGFELELŐ ALAPOT, SZAKMAI FELKÉSZÜLTSEGET AHHOZ, HOGY ÉLETPÁLYÁT VÁLASZTHASSANAK, ÉS AZON ELINDULJANAK.

NÉHÁNY PÉLDA:

A BOBÁK-LÁNYOK AZ ATKÁRI HATÁRON LEVŐ TANYÁRÓL KERÜLTEK BE A KOLLÉGIUMBA. MINDHÁRMAN JÓ KÉPESSÉGŰEK LÉVÉN, NEMCSAK LEÉRETTSÉGIZTEK, HANEM FELSŐFOKÚ KÉPESÍTÉST IS SZEREZTEK. ÁGNES ÍRJA: "*DEBRECENBEN A KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM TERMÉSZETTUDOMÁNYI KARÁN OKLEVELES VEGYÉSZKÉNT VÉGEZTEM ÉS TISZAÚJVÁROSBAN A TISZAI VEGYI KOMBINÁT RT. MŰANYAGFELDOLGOZÓ PROFICENTERÉBEN A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS, MINŐSÉGELLENŐRZÉS FELELŐS VEZETŐJEKÉNT DOLGOZOM. E KITŰZÖTT CÉL ELÉRÉSÉHEZ AZ ELSŐ, MEGHATÁROZÓ LÉPCSŐFOK A JÁSZÁROKSZÁLLÁSI TANYAI DIÁKOTTHONBAN ELTÖLTÖTT ÉVEK VOLTAK. ÉN ÉS TESTVÉREIM A TANYÁRÓL NEM JUTOTTUNK VOLNA SOHA A KITŰZÖTT CÉLUNKHOZ.*"

Csikós Erzsébet így emlékezik: "*Tízéves koromban kerültem a jászágói tanyáról két fiatalabb testvéremmel a jászárokszállási tanyai diákotthonban. Félelem volt bennem, vajon mi vár itt ránk... Kedves barna asszony várt, fogadott. Lényéből vigasztalás sugárzott. Ő lett mindnyájunk Anci nénije. Napokon belül minden gyermek jól érezte magát. Senki sem sírt az anyja után. Szeretete és gondoskodása mellett János bácsival együtt nyesegették vadhajtságainkat. Nehéz munkájuk mellett nem múlt el egyetlen nap sem, hogy ne énekelünk volna. Anci néni felhívta figyelmünket a csodás jászági hagyományainkra. Néhányan még citerázni is megtanultunk nevelőnktől és fiától. Édesapám és édesanyám nagy örömmel hallgatta, amikor hétvégén hazavittam a citerát. Nagy élmény volt számomra amikor a Műegyetem hallgatói meghívtak bennünket Budapestre a "Mutassatok utat!" című műsorukra, ahol Sebő Ferencsel és Halmos Bélával együtt zenélhettünk, akik még akkor egyetemi hallgatók voltak. A jászági citera vidáman pendült meg Budapesten is az ujjaink alatt. Az általános iskola befejeztével a jó alapozás után, a jászárokszállási gimnáziumba kerültem, majd felvételt*

*nyertem a soproni Erdészeti és Faiparai Egyetem Faipari Mérnök Karának üzemmérnöki szakára. Magammal vittem persze a citerámat is. Esténként a kollégiumban a gyermekkori jászsági dalokat játszottam. A citeraszóra benyitott három társam. Megalakítottuk a citerazenekart. Sopronban több fellépésünk volt, ahol főleg jászsági dalokat ismerhettek meg a hallgatók. Gyakran kérdezték tőlem, hogy kitől tanultam ezt. S én akkor beszéltem arról a nevelőről, aki általános iskolás koromban a jászsági népdal szeretetére tanított. Aki megalapozta jövőmet, - s én köszönetképpen elvittem dalait az osztrák határszélre."*

Hogy mennyire élt bennük a ragaszkodás a szülőföldhöz, a hazai röghöz, igazolja ezt öt tanítványunk pályaválasztása. Az alapító tagok közül hárman jelentkeztek a törökszentmiklósi Mezőgazdasági Technikumba, ahová a férjem kísérte őket a felvételire. Az első Czakó József volt, aki úgy megállta a helyét, hogy utódaik Szabó Béla és Molnár Gyula felvételijét könnyebbé tette, mert a felvételiztető tanárok már tudták, hogy a tanyai diákotthon falai közül indulnak el. Czakó József később az budapesti Állattenyésztési Főiskolára nyert felvételt és a helybeli tsz ösztöndíjasaként végzett, majd szaktanácsadóként működött Szabó Béla pedig Debrecenben szerzett diplomát, utóbb Gödöllőn szakmérnöki képesítést. Visszatérve a helyi termelőszövetkezet elnöke lett. Mint hallom, az átmenetei nehézségeken túl van a gazdaság az ő szakirányításával. Molnár Gyula a technikum elvégzése után Nagykanizsán szerzett üzemmérnöki diplomát

Két tanítványunk a gyöngyösi mezőgazdasági szakközépiskolában folytatta tanulmányait. Ballagó Ilona iskolájának is a legjobb tanulója lett, Czakó Zoltán tanulását, munkáját is elismerték.

A szint a kulturális élet, a szabadfoglalkozás változatossága és tartalma jelentette. A versmondás, mese, mesejáték, színjátás, bábozás, a néphagyományokon alapuló hangszeres zene, néptánc képezte a programot. Ezekben érdeklődése, készsége szerint részt vett minden tanuló. Nagyon tudatosan törekedtünk arra, hogy a gyermekek a kulturális munka során felfedezzék és élvezzék a szépséget a valóságban, a környező világban, - úgy a természetben, mint az emberi közösségben, a közösség magatartásában és a munkában.

Az Alsözögben, a kubikos negyedben is foglalkoztam néprajzi gyűjtéssel, azok feldolgozásával, nemcsak a magam öröme, de a tanítványaim körében végzett munkámban is hasznát láttam ennek, most Jászárokszállás másik néprétegéhez kerültem közelebb. Kis közösségünk kialakításánál feltételként tűztem magam elé, hogy megérezzem külső-belső rezdülésüket.

**A TANYAI DIÁKOTTHONI NEVELÉS CÉLJA, HOGY PÓTOLJA A CSALÁD NEVELŐGONDOZÓ MUNKÁJÁT. LEHETŐSÉGET NYÚJTSON A TANULMÁNYI MUNKA TELJESÍTÉSÉHEZ, A SOKOLDALÚ ISMERETSZERZÉSHEZ, HOGY ÍGY EGÉSZSÉGES, MŰVELT, HAZÁJÁT, NÉPÉT SZERETŐ, MÁS NÉPEKET MEGBECSÜLŐ, EMBERRÉ VÁLJANAK. NEVELŐI MUNKÁMAT NAGYON MEGKÖNNYÍTETTE A HONISMERETI SZAKKÖR MEGALAKÍTÁSA, A JÁRÁSI ÉS A MEGYEI MÚZEUMMAL KIALAKULT KAPCSOLATUNK.**

**ELŐSZÖR GYŰJTÖGETTÜNK, HASZNÁLATI TÁRGYAKAT, DALT, MESÉT, SZOKÁSOKAT, DŰLŐ-NEVEKET, CSÚFOLÓ NEVEKET, A LEGKISEBB, LEGKEDVESEBB TANÍTVÁNYOM PEDIG IDŐJÓSLÓ MONDÓKÁKAT MONDOTT ESTÉNKÉNT. MÁR AZ ELSŐ ÉVBEN ÉNEKES ÉS SPORTJÁTÉKOKAT GYŰJTVE MUNKÁNK ELISMERÉSEKÉPPEN A LEGJOBB GYŰJTŐINKET A DAMJANICH MÚZEUM JUTALOMBAN RÉSZESÍTETTE. A TANYAI GYEREKEK RÉSZÉRE MEGYEJÁRÁST SZERVEZETT. EZEK AZ EDDIG ELZÁRTAN, BEFELE FORDULTAN ÉLŐ GYERMEKEK MEGISMERTÉK SZOLNOKOT, KISÚJSZÁLLÁST, TISZAFÖLDVÁRT, TÜRKEVÉT, MEZŐTÚRT, KARCAGOT ÉS MÚZEUMAIKAT. VOLT, AKI ELŐSZÖR LÁTOTT SZOBROT, FESTMÉNYT. ELYNÝLT A SZEMÜK A CSODÁLKOZÁSTÓL A RÉGI KOROK LELETEI LÁTTÁN. NEKEM KÉTSZERES ÖRÖM VOLT A KÜLSŐ-BELSŐ REZDÜLÉSÜKET FIGYELNI. MEGKÖNNYÍTETTE AZUTÁN A NEVELŐI MUNKÁMAT, KÖNNYEBB VOLT A TÖRTÉNELEM, FÖLDRAJZ, ÉLŐVILÁG TANTÁRGYAK KORREPETÁLÁSA. A SIKER MUTATTA, EZT A LEHETŐSÉGET KI KELL HASZNÁLNI. TAVASSZAL MÁR TANULMÁNYI KIRÁNDULÁST SZERVEZTEM BUDAPESTRE IS. AZ ALAPÍTÓ TAGOKNAK LEGSZEBB EMLÉKEI KÖZÉ TARTOZIK EZ A KIRÁNDULÁS, AMIKOR NEMCSAK AZ VOLT ÉLMÉNY, HOGY A NEMZETI MÚZEUM LÉPCSŐJÉN ÁLLHATTAK, HANEM MEGTEKINTHETTÉK A TÖRTÉNETI, ÁSVÁNYTANI KIÁLLÍTÁST. TOVÁBBI MUNKÁMAT MEGKÖNNYÍTETTE, AZ EMBER SZÁRMAZÁSÁT BEMUTATÓ KIÁLLÍTÁS. ALIG TUDDAM TOVÁBB CSALOGATNI ŐKET AZOKBÓL A**

TERMEKBŐL, AHOL MAGYARORSZÁG NÖVÉNY ÉS ÁLLATVILÁGÁBAN GYÖNYÖRKÖDHETEK. TERMÉSZETESEN VONZOTTA ŐKET KÉSŐBB A HADTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS A NEMZETI GALÉRIA IS. PÁLYAFUTÁSUKAT MEGKÖNNYÍTETTE A MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBAN LÁTOTTAK IS. ÁMULVA NÉZTÉK A MEZŐGAZDASÁGI KIÁLLÍTÁST ÉS AZ EMBER MUNKÁJÁT MEGKÖNNYÍTŐ GÉPEKET. FÖLDRAJZI, BIOLÓGIAI ISMERETEIK GYARAPODTAK A VADÁSZATI KIÁLLÍTÁSON IS.

A tsz vezetősége is gondolt a dolgozók gyermekeire. A következő évben mikrobusszal országjárásra indultunk a legnagyobbakkal. A Dunántúllal ismerkedtünk. Zenei ismereteiket a martonvásári, irodalmi ismereteiket a balatonfüredi múzeum kiállítási anyaga gyarapította. Székesfehérvár az Árpád-kort hozta közelebb hozzájuk, meg Veszprém is. A Balaton déli partján Siófok a pásztor-művészet csodás darabjaival várta őket.

A szakkor tagjai beneveztek - a hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére megrendezett - országos néprajzkutató vetélkedőre. Forgatókönyvünk a 12 legjobb közé került. A kis tanyai diákotthonosaim Szombathely, Miskolc tanulóival vették fel a versenyt. Szereplésünk olyannyira jól sikerült, hogy heten jutalomképpen Bulgáriában üdülhettek, s a Fekete-tenger partján pengették a citeráikat. Nem volt már új a számomra, hogy ott is meg akartak ismerkedni Szófia, Burgas múzeumaival.

Három évig a Fővárosi Tanács fiataljai patronálták az otthonunkat. Minden alkalommal kirándulást szerveztek tanulóinknak. Velük jutottak el a Közlekedési Múzeumba és a Vár-Múzeumba. Ezt a generáció is vágyott a Nemzeti Múzeumba ismét. Olyan megható volt nézni, ahogy a nagy fiatalok kézen fogták a csodálkozó gyermekeinket, s felelgettek a szünni nem akaró kérdésekre.

Rövidebb tanulmányi kirándulásra a szülők is velünk tartottak, a jászberényi múzeumot már a gyerekek mutatták szüleiknek. Szép kapcsolatnak tartottam, mikor Szabó László jött hozzánk több napra, s a diákotthonban készültek esténként azoknak a gyermekjátékoknak egy része, melyet Zánkára vittek. Milyen önfeledt babaruhavarrás, csutka-ökör, s egyéb játékok készítése folyt a mi társalgónkban? Széppé tette esténként az a verseny, hogy ki tud ötletesebb játékot készíteni a tanya körül talált anyagokból.

Szólnék még a gyűjtés nevelő hatásáról. Volt olyan tanuló, aki nehezen fékezhető volt. Lekötöttem azzal, hogy régi pénzeket szedett össze a rokonoktól. Innen már egy lépés volt az a tárgyi vetélkedő, hogy ki tud többet arról a korszakról?

TUDATUKAT FORMÁLTUK AKKOR IS, AMIKOR DIAFILMEKET, LEVELEZŐLAPOKAT HOZTUNK SZŪKEBB ÉS TÁGABB VIDÉKEIRŐL HAZÁNKNAK. IGY TANÍTOTTUK ŐKET ARRA, HOGY NYITOTT SZEMMEL JÁRVA MIT NÉZZENEK MEG AZ ORSZÁGBAN. MI LEGYEN ÚTJUK CÉLJA, HA FELNŐNEK.

Azt hiszem meghatározó volt az, hogy megkapott a jász beszéd színessége. Soha nem volt céloom, hogy ez a szín a diákotthon falai között lekopjon. Nagyon örültem *a Kasza fiúk mesekincsének*. Tudatosan válogattam közülük, arra törekedtem, hogy színük, zamatuk maradéktalan megmaradjon. Erre tanítani nem lehet senkit, de megőrizni kötelességem volt.

A diákotthonban a szabadfoglalkozás legfontosabb, legcsaládiasabb ideje az volt, amikor az esti zuhanyozás után a hálóba kerültek a gyermekek. Felfigyeltünk arra, hogy az első osztályos Kasza Zoli mondta az esti mesét. Zoli szüleitől, a nagypjától és a tanyai öregektől körülbelül száz mesét tanult meg. A csöppség átéléssel, ízesen, jellegzetes jászsági kiejtéssel mesélt. Annyira lekötötték ezek a mesék még a felsőtagozatosokat is, hogy még a csínytevésekről is elfelejtkeztek. Az emeletes ágyakból, lecsüngő fejjel figyeltek az apró mesemondóra.

A nem mindennapos tehetséggel megáldott Kasza Zoli az egész országgal megismertette ténykedésünket. 1965-ben az országos honismereti vetélkedő alkalmával őt is bevettük a csapatba. a következő állomás a Dunamenti folklórfesztivál volt, majd a Horváth Ádám rendezte és Vitrai Tamás vezette *"Hazai esték"* főiskolai vetélkedőn szerepelt a *"Hogyan lett meg Pista?"* - című meséjével. Később Zoltán a tatabányai Geológiai Szakközépiskolába járt, majd a Műszaki Egyetemen geofizikusai diplomát szerzett. Oda is elvitte a meséit, a "Jászai Mari" vers- és prózamondó versenyen szerepelt.

Igazán közismertté öccse Tóni vált, amikor Marton Frigyes *"Trufa"* című szilveszteri műsorában szerepelt. Úgy elmondta Mihókot, hogy a nagy nevetésben Sebő Ferenc majdnem elejtette a gordonját. A sikeres felvétel lemezen is megjelent, s ha hallgatom, magam előtt látom Tónit, aki Fónay Mártával, Bihari Józseffel, Szirtes Ádámmal, a nógrádsipeki Csizmadia Istvánnal, a Sebő

együttessel sikerre vitte a "Trufát". Sokan kérték, hogy a rádió kívánságműsorában hangoznék el újra Tóni meséje. A Muzsikás együttes is felfigyelt Tónira. A Műgyetem Klubjának a rendezvényén olyan sikere volt, hogy arra kértek, ha fellépésük máshol is lesz, a mesélőt vigyem magammal.

A két mesemondó közül Zoltán tudatosan, büszkén mutatta be a jász meséket. Tóninak fontos volt a kapcsolat a hallgató, a nézőközönséggel. Egyik alkalommal a jászberényi tanítójelöltek kijöttek hozzánk, hogy megtekintsék az otthonunkat. A diófa alá telepedve hallgatták Tóni meséjét. Soha, még sem a rádióban, sem a televízióban nem mesélt olyan szívesen, mint akkor. Csillogott a szeme, csodás lett a mese.

Tíz év után, nyugdíjasként utam visszakanyarodott ahhoz a gazdag anyaghoz, amire akkor figyelttem fel, amikor a kubikos negyedben tanítottam.

A PETŐFI SÁNDOR MŰVELŐDÉSI HÁZBAN MŰKÖDVE A HONISMERETI SZAKKÖRBE FELDOLGOZTUNK A FOGLALKOZÁSOKON OLYAN TÉMÁKAT, MELYEK MEG KELLETT MENTENÜNK A FELEDÉSTŐL. TÁJSZAVAKAT GYŰJTÖTTÜNK, MEG ÉNEKES ÉS NÉPI SPORTJÁTÉKOKAT. FELDOLGOZVA A JÁSZKISÉRI "APÁRÓL FIÚRA" TALÁLKOZÓKON BEMUTATTUK. A LEGNAGYOBB SIKERNEK AZT KÖNYVELTEM EL, HOGY AZ ISKOLAI SZÜNETBEN IS JÁTSZOGATTÁK A MAGUK ÖRÖMÉRE.

Ilyen örömük volt a *Tanyai szórakozásban, a Gyermeklagziban és a Betlehemes játékbán* is. Arról is beszélgettünk, hogy milyen sorsuk volt régen a gyermekeknek, hogy miért nem lehetett 1948 évben is még az elsősöket sem osztályozni év végén, - közös elhatározással gyűjtőmunkával annyi anyag gyűlt össze a nagyszülőktől, hogy csak fel kellett dolgozni. Így született meg az a pályamunka, mely *Libapásztorok, bojtárok, béresek élete* címen a Néprajzi Múzeum pályázatán is elismerést nyert.

Kimeríthetetlen volt az a forrás, amelyből meríthettünk. Feldolgoztuk az Alsözögben lakó idős adatközlők emlékezéseit. Így tudták meg a szakköri tagok, hogy jutottunk el a kuruzslástól a természetgyógyászatig. Felkerestük azokat a kubikosokat, akik télen, - más jövedelem híján - kosarat fontak, seprűt kötöttek. Ez is pályamunkánkban látott napvilágot hasonló sikerrel.

KÖZÖS SÉTÁNK ALKALMÁVAL MEGFIGYELTÜK A HAGYOMÁNYOS NÉPI ÉPÍTKEZÉST. A KÉRDEZŐSKÖDÉS, MEGFIGYELÉS, GAZDAG FOTÓANYAG RENDEZÉSE UTÁN *DÉDAPÁINK HÁZAI* CÍMMEL KÜLDTÜK BE PÁLYÁZATUL. MINDEN PÁLYAMUNKÁNK AZ IFJÚSÁGI KATEGÓRIÁBAN KÖZÉPISKOLÁSOKKAL, EGYETEMI HALLGATÓK MUNKÁIVAL EGYÜTT KERÜLT BÍRÁLATRA, ÍGY KIS SZAKKÖRÖSEINK BÜSZKÉK LEHETTEK AZ I. ÉS II. DÍJ KIOSZTÁSÁKOR A NÉPRAJZI MÚZEUMBAN RENDEZETT ÜNNEPSÉGEN.

Jó szüleimnek és nagybátyámnak köszönhetem azt, hogy gyermekkoromtól fogva ébren tartották bennem a néphagyományok iránti tiszteletet és szeretetet, nemkülönben azt, hogy aki gyengébb, akinek kevesebb jut a "jó"-ból, azt segíteni kell, támogatni kötelesség. A Csörsz-árkától eljutottak ezek a gyermekek Jászberény, Szolnok után Budapestre és Bulgáriába a Fekete-tengerig is. Ady verse jut eszembe: Az Értől az Óceánig, annál is inkább, mert Jászárokszállás határában is van egy kis ér, - a Tekerő. Ennek, és a Csörsz-ároknak a tájékaról indultak el hozzánk ezek a gyermekek és mi készségesen segítettük őket abban, hogy az életútjuk tovább is folytatódhassék.

Ha visszatekintek utam elejére, mely a kubikosoktól - a tanyai emberek gyermekeihez, s onnan újra az Alsözögbe vezetett, szeretettel gondolok azokra, akiknek megsimogathattam a fejét, akiket bátorítva engedhettem életútjukra, így: Balogh Balázusra, Tösér Bélára, Tóth Pálra és Bélára, Kalla Tiborra, Bolyóczy Etelkára és kedves kollégistáimra.